

המלוה אף שיש עוד עד דזה מוסכם מהם שצריך לחזור ולהעיד גם בנגזל דהתביעה אינו בת"ע ע"ש לקמן (בסמ"ע ס"ק ס"ו) ולא שייך בזה פ"ד:

(כו) פלגינן דבורי. הרי"מ וסמ"ע בשם ת' רשב"א שמחלק בין אשתך זינתה עמי כו' ובין זינתי כו' דכשנסלק הדבור לא נשאר עדות וכ' שם דגבי לדידי אוזיף ברבית אף שנסלק לדידי נשאר אוזיף ברבית דבור שלם. וכ' והיינו דנקיט הש"ס בפלוני רבעני כו' ולא ברבעתי ובאתי כו' ע"ש. ולדבריו ז"ל בהעיד לויית מפלוני ברבית לא פ"ד ולא מיפסל מלוה. ובס' ת' נב"י אה"ע סי' ע"ב הרעיש העולם על דברי הרשב"א אלו וכ' שנעלם ממנו הגמרא במקומה דהא ר"י דסבר (סנהדרין ט') לא פ"ד ואמר לאונסו נאמן לרצונו רשע הוא כו'. וברבעתי את פלוני א"א לאונסו דאין קישוי אלא לדעת כו' כמ"ש הרשב"א עצמו שם. וא"כ מוכרח הגמ' למינקט פ' רבעני משום ר' יוסף כו' ע"ש. ובאמת שנעלם ממחבר הנ"ל דברי רשב"א במקומם שכ' דמשכחת לאונסו שהי' מוקשה והדביקוהו כו' רק דלא שכיח ולא אמרינן פ"ד. אבל למינקט בגמרא שפיר אפשר לו למינקט רבעתי לאונסי כנ"ל:

וכבר הקשה לו זה הגאון ר"ז מרגליות מבראד בת' נ"ב מ"ת אה"ע סי' ע"ז והשיב ושגיתם שגיאה גדולה דאטו בבא דלאונסו יש רבותא כו' ועיקר מילתא דר"י משום לרצונו לאפוקי מדרבא דסבר פלגינן דיבורא וזה שכתבתי בחיבורי דמוכרח הגמ' למינקט רבעני משום דעת ר"י כו' וכוונתו לומר דברצוני לא פלגינן כו'. ואם הי' נקיט רבעתי ובוה לא שייך פ"ד דאין קישוי א"ל ולמימר דלא פ"ד על הכוונה הנ"ל שהי' מוקשה כו' גם רבא מודה והגמ' נקיט מילתא דפליג ר"י על רבא כו' ע"ש. וטעה בדבר פשוט ונתחלף לו הה"א של הרשב"א במסקנא. דהא זה הוכחת רשב"א דאי הוי שייך פ"ד גם ברבעתי היינו בנפולוג שנרבע פלוני ולא שהוא רבעו הוי ל' לגמרא למינקט רבותא רבעתי לר"י לאונסי היינו כשהי' מוקשה הי' נאמן ולרצוני רשע הוא כו' דלא פ"ד שנרבע מאחר. ורבא פליג דפ"ד שלא רבעו הוא. וע"כ דברבעתי לא פ"ד על אחרי. רק שנימא לאונס וא"א ובלא שכיח לא פ"ד. ובדאי שלא הי' מזדמן לרב כמוהו טעות כזה רק ע"י שלא נזהר בלשונו נגד רשב"א ז"ל. והראיתי להג' מהר"ו ז"ל בבראד הודה ותמה על עצמו ועל המחבר נב"י איך נעלם מהם דבר פשוט. עוד י"ל דהא רשב"א כ' שם דהא ולא נימא פ"ד לאונסו מחמת

סנהדרין ריש פ' ד"ב דפוסל עדיו כו' אי צריך לברר כו' ע"ש וברש"י ז"ל דלא אמרינן שמא טועה דא"צ לברר או להיפוך דהא פליגי תנאי. וא"כ איך יאמר הש"ך דהוי נוגע בשביל תביעה בע"פ דניחוש שטועה שנאמן מה שאין שום סברא ומ"ד כן וע"כ כמ"ש לעיל דשם אין הוכחה משא"כ בזה שתובע יש הוכחה. וא"כ בסתם לדידי אוזיף שאין הוכחה פשוט כנ"ל. ומשום ההשבת נראה לענ"ד שאינו חשוב נוגע כמ"ש לעיל. ועוד כיון דלא אמר דשקיל מני' ודאי לאו נוגע כנ"ל. ואף כשהעד ב' מעיד ג"כ שהלוה לו ברבית ג"כ אינו נוגע כשאינו אומר דשקיל מני'. ובאומר בפירוש לדידי אוזיף ושקיל מני' שבזה מחלוקת המרדכי והריב"ש ז"ל. נראה שאם עד הב' מעיד ג"כ שלו הלוה ושקיל מני' לכ"ע הוי נוגע דהא מבואר בטור סי' ל"ז ב' דעות בנדרעם עליו בב"ד אי חשוב נוגע דשם יש לו עדים וזה נוח לו כו'. ודעה ב' דדוקא כשדוע שיש לו עדים שראוי לזכות בהם ע"ש והובא בסמ"ע שם (ס"ק מ"ה). וא"כ כאן מה שאומר דשקיל מני' הוי עכ"פ כנדרעם בב"ד דלא הי' צריך לומר זה לענין לפסלו. וא"כ להפ' בשניהם חשודים דמשיל"מ או יחלוקו הוי נוגע גמור גוף הפסול דהא יש לו עד שראוי לזכות ולהוציא ממנו כשיתבענו כמ"ש לעיל. ואף דריב"ש ז"ל דמכשיר גם כה"ג משום שסבר כדעות הפוסלים כה"ג שידע שחשוד וכה"ג. מ"מ לדידן שהובאו ב' דעות בש"ע ועכ"פ מהני תפיסה ממילא חשוב נוגע דאם יפסול עתה לעדות ולשבועה יועיל תפיסה כשיתבענו וחיוב תפיסה חשוב נוגע. דהא לרמב"ם ממון גמור הוא שעדים זוממין חייבין ע"ש (פ' כ"א מה"ע) גבי שן ועין ואף לראב"ד עכ"פ נגיעה הוי כנ"ל. ועוד דבל"ז דעת ראב"ן דכשעוד ע"א מעיד לפוסלו לא אמרינן אאמע"ר ונפסל ע"פ עצמו וע"א. ועוד דבל"ז ספיקא הוא מטעם מ"מ כמ"ש לעיל ס"ק כ"ב כיון שהעד מעיד עליו ג"כ לפסלו כנ"ל וממילא כאן אף ס' ליכא. וכשאינ עד הב' מעיד עליו רק סתם אוזיף ברבית כלשון גמרא וש"ע בזה אף דלוה אומר דשקיל מני' תליא במחלוקת מרדכי וריב"ש הנ"ל דלמרדכי פסול דאף שאין כאן עדות שיוזכה בהן מ"מ אפשר דגם לדעה ב' שבס' ל"ז גרע משם דשם כל שלא יש עדים אינו נוגע לו משא"כ הכא שלפסלו לא הוצרך לומר רק דאוזיף לא למי ע"כ שרוצה לזכות כנ"ל. ולריב"ש מהני עדותו ובוה נראה דספיקא הוי ודין המלוה כספק פסול:

ודוקא כשבא להעיד בת"ע לפסול המלוה שייך חילוקים הנ"ל אבל כשתובע בתורת תביעה למלוה לתחזיר לו הרבית נראה דלכ"ע לא מיפסל